

Matthys Balen schrijft in zijn bekende boek "Beschryvinghe der Stad Dordrecht" uit 1677: Tot welkers droeve gedagtenisse, op de Zuyd-zijde van de Spoey-Poort is te lezen:

*'t Land en Water dat men hier ziet,
Waren 72. Parochyen, na Kronijks bediet:
Geinundeert door 't Water krachtig,
In 't Jaar 1421. waarachtig.*

Van de redactie.

Het was een behouden vaart in de Biesbosch. Alleen een beetje warm. Daarom zochten de meesten verkoeling op de buitendekken. De verhaaltjes die toelichting gaven op de geschiedenis de Biesbosch kwamen daardoor niet helemaal aan de beurt. Deze Nieuwsbrief herstelt dit manco door de verschillende bijdragen hier af te drukken.

Eerst treft u een verslag aan van de geslaagde Vriendendag die, wegens de feestelijke millenium-wisseling deze keer in de vorm van een vaartocht werd gegoten. Dan volgt een beeldende beschrijving van de stormramp in 1421, die de Biesbosch deed ontstaan. En voorts vindt u een artikel dat in 1889 is verschenen in de Nederlandse Leeuw en dat een Nederveense wederwaardigheid uit zelfde stormnacht beschrijft.

Vervolgens gaat een artikel weer verder in op de kerk van de ambachtsheerlijkheid Nederveen. Tenslotte bespreekt Bas Nederveen de plannen voor het te publiceren genealogieboek van Nederveen.

Deze Nieuwsbrief heeft een nieuwe lay-out gekregen en maakt gebruik van een nieuw lettertype. De redactie hoopt dat u de leesbaarheid erdoor verbeterd vindt. Mocht u uw mening hierover kenbaar willen maken, dan bent u hartelijk uitgenodigd de redactie die te laten weten.

F&R

Van de voorzitter.

Deze Nieuwsbrief, die de ontstaansgeschiedenis van de Biesbosch in 1421 tot onderwerp heeft, verhaalt logischerwijze opnieuw de geschiedenis van de bijzondere redding van Pieter van Nederveen, die in een wiegje over de golven heeft gedreven. De afstammelingen van deze Pieter vormen de sedert de eind 17e eeuw uitgestorven Delftse tak. De gegevens over deze tak zijn reeds eerder gepubliceerd (Nieuwsbrief 1997, 25).

Bij die gelegenheid is ook gewezen op de bijzonderheid dat van de hand van Johannes Vermeer twee schilderijen bekend zijn met het alliantiewapen Van Nederveen / Vogel. Deze schilderijen zijn gewoonlijk in musea in Duitsland en de Verenigde Staten. Eén van deze twee schilderijen, bekend onder de naam: "Vrouw met Drinkglas" is wegens de heel bijzondere tentoonstelling "De Glorie van de Gouden Eeuw" naar aanleiding van het tweehonderdjarig bestaan van het Rijksmuseum, naar Amsterdam gereisd. De tentoonstelling duurt nog tot en met 17 september aanstaande.

Het huwelijk tussen Moses van Nederveen en Jannetje Vogel vond plaats in het jaar 1589. Het is niet onaannemelijk dat de op het schilderij afgebeelde vrouw dat nu in Amsterdam op bezoek is, een kleindochter van dat echtpaar is. De vraag blijft natuurlijk welke kleindochter het kan zijn... Ruud N.

Colofon. De Nieuwsbrief van Nederveen is uitgave van de Stichting van Nederveen en verschijnt ieder kwartaal. De Nieuwsbrief wordt zonder kosten toegezonden aan de Vrienden van de Stichting. Het adres van de redactie en van het secretariaat van de Stichting van Nederveen is *Oranje Nassaulaan 175, 2051 HN Overveen*. Wat gepubliceerd wordt is niet per se de mening van het Bestuur, tenzij dit anders wordt gesteld. Uit de nieuwsbrief mag, behoudens bronvermelding, vrijelijk worden geciteerd. De redactie wordt gevoerd door Mr F.B.M. Nederveen en R.Th.M. Nederveen.

Verslag van de Vriendendag van de Stichting van Nederveen op zaterdag 13 mei 2000, doorgebracht op de boot in de Biesbosch

Ruim 50 deelnemers hebben op die tweede zaterdag in mei deelgenomen aan de jaarlijkse Vriendendag, die dit jaar door het bestuur van de Stichting van Nederveen werd gehouden op een daartoe afgehuurde boot van de firma Zilvermeeuw, die de rondvaart verzorgde door de Biesbosch en op het Oude Maasje vanuit Drimmelen.

Omstreeks half elf verzamelde het gezelschap zich in de haven van Drimmelen, om tijdig scheep te gaan en precies om half elf de afvaart met koffie mee te maken, zodat inderdaad niemand in figuurlijke en in letterlijke zin de boot heeft gemist, hetgeen gezegd mag zijn!

Vice-voorzitter Alexandra Nederveen nam het woord en heette iedereen aan boord hartelijk welkom namens voorzitter Ruud Nederveen, die zij moest verontschuldigen. Bij deze begroeting bleek al gauw dat niet alleen de bekende kern van onze uitgebreide familie met aanhang aanwezig was, maar ook een nieuwe groep jongeren, hetgeen hoopvol mag worden genoemd voor de toekomst van deze jaarlijkse familiedag!

Tijdens de hierna gehouden korte jaarlijkse Vriendenvergadering bleek uit het financiële overzicht van het afgelopen jaar, dat ter vergadering werd aangehaald en in de laatste Nieuwsbrief van Nederveen heeft gestaan, dat mede vanwege het zuinig beheer van de penningmeester het batig saldo behoorlijk is opgelopen, zodat mede daardoor nog eens goed gespaard kon worden voor het aandeel, dat ook door de Stichting van Nederveen zelf zal worden genomen in de financiering te zijner tijd, zodat ter plaatse besloten werd, het Nederveenboek langs die lijnen in de toekomst uit te geven.

Na deze korte toelichting werden de financiën van de Stichting van Nederveen dan ook met algemene instemming door de vergadering voor kennisgeving aangenomen.

Hierna werd het woord gegeven aan Bas Nederveen uit Amsterdam, die zich op verzoek van het bestuur bereid heeft verklaard, de leiding van de redactie van het Nederveenboek op zich te nemen. Zijn door hem ter vergadering uitgesproken inleidingswoord treft u elders aan.

Na de vergadering volgde een uitstekende koffietafel-lunch, die nog werd opgeluisterd met een historische uiteenzetting over de Biesbosch, waarvan de hoofdlijnen uiteraard aan onze familie bekend waren vanwege de nauwe relatie in de familiegeschiedenis van Nederveen met diezelfde Biesbosch; deze komt immers voort uit de beruchte Sint Elisabethsvloed uit 1421, waarbij de Grote of Zuid-Hollandse Waard geheel is ondergelopen en veel bezittingen van de toenmalige familie van Nederveen aldaar geheel verloren zijn gegaan. Alleen de familiekapel is later wel is waar boven water gekomen, maar wel geheel verwoest en iets noordelijker weer opgebouwd; de gegevens van dit bedehuis van de familie voor de omgeving zullen in een later stadium nog wel eens afzonderlijk worden gepubliceerd.

Na de goed verzorgde lunch in de vorm van een lopend buffet, die in een uitstekende stemming plaatsvond, niet in het minst bevorderd door schitterend weer, werd een enquête gehouden over het type boek aan de hand van drie onderscheiden voorbeelden, waaruit bij overgrote meerderheid de voorkeur had voor een boek als dat van de familie Biesheuvel.

Teneinde de reeds weergegeven uitstekende sfeer zowel beneden- als bovendeks buiten in het middagzonnetje niet nodeloos te onderbreken, werd besloten de familie niet

extra bijeen te roepen voor het aanhoren van nog twee verhalen over de stormvloed in 1421, de één meer de algemene geschiedenis, gebaseerd op de authentieke bronnen uit die tijd, en de ander over de wonderbaarlijke redding van baby Pieter van Nederveen uit die vreselijke watervloed, maar die verhalen te publiceren in deze Nieuwsbrief. Aan het einde van de heerlijke boottocht werd door Joe Nederveen bij het uitstappen

in de haven van Drimmelen een ballpen met het opschrift "Stichting van Nederveen" uitgereikt, waarbij door Joe héél speciaal werd opgelet dat niemand dit leuke kleinood, geschonken door zijn vader Frans Nederveen, meer dan eenmaal zou ontvangen, hetgeen goed gelukt is, naar wij later uit betrouwbare bron vernomen hebben. Al met al een zeer geslaagde familiedag! FN.

De geschiedenis van de verschrikkelijke Sinte-Elisabethsvloed in het jaar 1421.

Het was dat rampjaar een stormachtig najaar. In de nacht van 18 op 19 november 1421 was de storm die uit het noord-westen loeide aangegroeid tot een orkaan; de wateren tussen de Zuid-Hollandse eilanden waren hoog opgezwollen en ook de Merwede stond tot aan de dijkskruinen; het was die nacht aardedonker, kort voor nieuwe maan; hier en daar bleven mensen waken en wellicht waren ook op de dijken nog wachtposten uitgezet, om met zakken zand, takkenbossen of ander hout beginnende uitschuringen op te vangen en in de kiem te smoren, zo ging dat destijds. Het merendeel van de bevolking zal zich echter toen te ruste hebben gelegd.

Omstreeks middernacht voltrok zich het noodlot over de Zuid-Hollandse Waard. Op twee plaatsen tegelijk, bij Wieldrecht in het Zuid-Westen en bij Werkendam in het Noord-Oosten begaven de dijken het; met donderend geweld stortte zich het niets ontziende water van twee kanten in de polder, de doorbraken alras uitschurend tot brede openingen en aanzwellend tot stromen, als wilde bergvieren de laagte zoekend, alles mee-sleurend, wat op hun weg kwam.

Deze twee heftige waterstromen sleurden alles mee, boerenhoeven, kleine woningen,

schuren, stallen, bomen, bruggen, hekken, alles. De kracht van het opgestuwde water deed gevels instorten en muren bezwijken, de vloed verraste vele bewoners in hun slaap, die nog voordat goed en wel beseften, wat er aan de hand was, in hun bedden verdronken.

Degenen, die hadden gewaakt of de tijd hadden in de kleren te schieten, kregen niet eens de tijd, om hun kinderen in veiligheid te brengen, hun paarden het veld in te jagen of hun koeien los te laten uit de stal.

In het beste geval konden zij het dak van hun hoeve of hun hooiberg bereiken in de hoop daar droog te blijven, maar doorgaans bleven ze dat niet, want ook hoeven en hooibergen werden omver geworpen door de kolkende watermassa's, die met niets ontziend geweld door de donkere nacht de Grote Waard binnenraasden en die daar in een ongekend tempo grote vernietigingen aanrichtten, die men tevoren voor onmogelijk had gehouden.

Slechts enkele uren waren er nodig, om het gehele gebied van 50.000 morgen land (42.500 ha.) onder water te zetten, zelfs diep onder water. Toen de volgende ochtend het daglicht doorbrak, overzag men vanuit Dordrecht en Geertruidenberg de erbarmelijke toestand, die daar in één enkele nacht was ontstaan. Hier en daar staken de torenspitsen van de dorpskerken boven de

watervloed uit en op een enkele plaats stond nog een kapot huis overeind, maar verder was de polder één grote watervlakte geworden, waarin stukken hout dreven, plukken hooi en stro, alsmede duizende kadavers van vee en paarden en lijken van omgekomen bewoners.

Met grote huivering zagen de weinigen aan de rand dit tafereel aan. Zij beseften, dat zij aan de dood waren ontsnapt, maar ze wisten ook, dat zo vele vrienden en familieleden in die noodlottige vloed waren gebleven. Ze begrepen, dat al die mensen in het donker van de nacht hadden geworsteld tegen de onzichtbare vijand, die wurgend was rondgegaan door de weelderige landerijen en het werd hun duidelijk, dat mannen, vrouwen, grijsaards en kinderen, gebrekkigen en zieken, allen stuk voor stuk hun doodstrijd hadden moeten strijden, want zij hadden elkaar niet gezien. De mannen hadden hun vrouwen niet behulpzaam kunnen zijn en de moeders waren hun kinderen kwijtgeraakt. En zo waren zij allen onder het loeien van de

onheilspellende orkaan ten offer gevallen aan het water, dat hun ouders met zoveel moeite uit dit gebied hadden geweerd en waar zij zulk een rijk bestaan hadden gehad. De Elisabethsvloed van 19 november 1421 was de grootste natuurramp die zich in dit gebied had voorgedaan, die in één enkele nacht het leven kostte van honderdduizend mensen in de Grote Waard tussen Dordrecht en Geertruidenberg. De oude Zuidelijke kern van het Graafschap Holland, een van zijn rijkste en vruchtbaarste delen, zou sedertdien bekend staan onder de naam Biesbosch.

Toen men de balans opmaakte van deze ramp, kwam men tot de slotsom dat ongeveer 100.000 mensen waren omgekomen. Van de 72 verdrinken dorpen waren er 34 zo grondig verwoest, dat zij nimmer meer zouden worden herbouwd, 16 waren spoedig hersteld en 22 werden later weer bewoond, waaronder Besoyen en Capelle, hetgeen van groot belang is voor onze familiegeschiedenis van Nederveen. FN.

Nederlandsche Leeuw, jaargang 1889.
Het geslacht van Nederveen.

“In een verzameling van genealogiën, geschreven door de bekende geslachtsrekenkundige de heer van der Lely, thans in het bezit van ons medelid de Heer Gysberti Hodenpijl, bevindt zich de hier onderstaande genealogie van het geslacht Nederveen, dat volgens de daarbij vermelde bijzonderheden, wat zijn oorsprong aangaat, overeenkomt met dat der afstammelingen van Beatrix en Jacob Roerom in Balen's Beschrijvinge Der Stad Dordrecht.

In den Jaare 1421 woonde in de Dortse Waerd Jonkheer Jan van Nederveen, Heere van Nederveen, wanneer in denselve Jaare

1421 door een schrickelijke watervloed de Dortsche Waerd benevens 72 Prochien, daaronder Nederveen geinundeerd, ende door het water over-stroomt Wierden heeft Joncker Jan van Nederveen met sijn zoon Jan Jans van Nederveen zich ter neder gestelt tot Bezoojen, in de Langestraat, agterlatende een kleijn kind in de wiege, hetwelk hy meijnde verdrongen te zijn, welk kint genaamt Pieter, omtrent Zevenbergen door een Visscher wiert gevonden en opgevist, leggende met een kat bij sikh in een Wageschotte Wiege, om den Hals hebbende een bloet Corale Paternoster, met agtkante silvere vergulde dopkens waer aan hingh een goud kruijsje met kleijne Pareltjes en Juweeltjes, en behangen met een Silver Penninghje van de groote van een

Stuijver, waar op aan de ene Zijde stont Jonker Pieter van Nederveen en aan de andere Sijde een Wapen van Vyfthien Turven met een verheven Roode Baar in 't midden.

Heer Corn. Van Zevenbergen heeft om de calamiteusheijt van dit geval dat kind aanvaan en

Nobiliter laten opvoeden, schonk hem daarna aen een Frans Edelman, die hem weder overgaff aen een Engels heer, dewelke tot sijn dagen gecomen zijnde, hem weder tuijs zond aen heer Cornelis Van Sevenbergen, hem begiftigende met

twee Paarden en een hoet vol stoters, Engels Geld, by wien hij nog eenigen tyd voor Edelman woonde, als wanneer de heer Van Zevenbergen hem Pieter Van Nederveen Uijttrouwde aan Juff. Catharina Bandaris Lambaartsdr. van 's Hertogenbosch, en vond op 't Protocol in Den Bosch dat hem toequam het Casteel van Dinter, voorsien met breede gragten en valbruggen en procreeerde Jan Van Nederveen ende Neeltje Van Nederveen, benevens nogh eenige Dogters, en legt tot Dinter in de kerk, onder een groote Sark begraven."

Enige gegevens over de kerk van de familie (van) Nederveen in Capelle

De parochiekerk was toegewijd aan de Heilige Joannes de Doper (Baptista). Zij stond in Capelle op één rechte lijn met de kerken van Raamsdonk en Baardwijk. Dominee du Cloux schrijft in een gedenkschrift in 1860: "Omtrent de juiste plaats van de alleroudste kerk is weinig bekend; vermoedelijk heeft zij vóór 1421 enige minuten noordelijker gestaan en zal dan tegelijk met de Capelse huizen in de nacht van 18 op 19 november 1421 ondergelopen en geheel verwoest zijn."

De weg die tegenover de huidige Pastorie gelegen is, en die naar het Noorden loopt, draagt nu nog de naam Kerksteeg en de weg, die daar voorlangs loopt, heette vroeger "de Oude Straat", onderdeel van de Langstraat, de verharde weg van 's-Hertogenbosch naar Geertruidenberg.

In de Capelse kerk bevonden zich tot de tijd van de Reformatie vijf verschillende altaren, die beneficën (inkomsten) gaven, te weten: het Kruis-altaar, het Lieve Vrouwe-altaar, het Sint Barbara-altaar, het Sint Catharina-altaar en het Sint Anna-altaar.

Alle namen van de Pastores zijn terug te

vinden in de Capelse Schepenprotocollen, die zich bevinden in het Rijksarchief te 's-Hertogenbosch, onder wie Gerrit van Clootwijk, wiens moeder Nederveen heette, dochter van de Ambachtsheer van Nederveen, Arien van Nerven (= Nederveen), Daniël Jansz., Joris de Rooy, Antonis Jansz., Jan van der Voerd, Wouter Haesz., Willem Gerritsz., Dirck de Juede, Philip Beyens en anderen.

Arien van Nerven komt in de Genealogie van Nederveen voor als Adriaen van Nederveen en wordt genoemd in 1542 in het testament van Gerrit van Clootwijk, die hem geld nalaat vanwege zijn "recht van zijn collatie en presentatie der kercke van Capelle", dat wil zeggen zijn recht om de pastor van de kerk ter benoeming voor te dragen. Dit recht is een belangrijke aanwijzing dat de familie van deze rechthebbende de kerk ook gesticht heeft. Wanneer de kerk van kapel werd verheven tot parochiekerk is nog steeds niet duidelijk, ofschoon dit vermoedelijk in de 14e eeuw gebeurd is.

De kerk viel destijds onder het Dekenaat van Hilvarenbeek dat weer onder het Bisdom Luik behoorde. De kerk kende Kerkmeesters, een koster en Heilige Geestmeesters. Dit laatste is een Broederschap, die zich inzette

voor het welzijn van de Kerk in geestelijk en materieel opzicht. Geruime tijd werd het onderhoud van de Kerk echter verwaarloosd, zodat deze tenslotte dan ook instortte in 1590. Cornelis Pauwels van Voorn (Vornius genaamd), was

de laatste pastoor van Capelle en hij was er tevens de eerste predikant nadat de Capelse kerk in de handen van de Hervormden was overgegaan, aldus is te lezen in het geschrift van eerdergenoemde dominee du Cloux FN/RN.

Samenvatting van de inleidingswoorden van Bas Nederveen tijdens de Vriendendag 2000.

Ik zal u iets vertellen over het Nederveenboek en de rol die ik speel (of ga spelen) bij de totstandkoming hiervan. Allereerst wil ik echter aan de hand van de Nieuwsbrieven kort iets zeggen over de voorgeschiedenis. Vanaf 1985, het jaar, waarin de Stichting van Nederveen werd opgericht, bleek genoeg materiaal voorhanden om regelmatig te publiceren: "De nieuwsbrief kan gerust heel wat vaker verschijnen, want er is materiaal te over dat om publicatie vraagt." (Nieuwsbrief 1993, 10) In deze periode werd de nieuwsbrief nog beschouwd als het belangrijkste publicatiemedium.

Niemand durfde in die tijd nog te dromen over een publicatie in boekvorm. De vroegste verwijzing naar de publicatie in boekvorm ben ik tegengekomen in Nieuwsbrief 22 in 1996. Nu vraagt u zich als het goed is drie dingen af:

1. Wanneer verschijnt het boek ?
2. Hoe gaat het eruit zien?
3. Waar komt ondergetekende opeens vandaan?

Laat ik met het laatste punt beginnen. Tijdens de familiedag in Breda raakte ik aan de praat met Ruud Nederveen en op een zeker ogenblik kwam het Nederveenboek ter sprake. Ik heb toen aangeboden om te helpen bij de totstandkoming van het Nederveenboek.

Hoe gaat het boek eruit zien?

Voorlopig is er alleen duidelijk dat er reeds ca 200 (!) pagina's gereed zijn voor het overgrote deel gevuld met de genealogie en een overzicht van de gebruikte bronnen.

Het boek zal verlevendigd worden met bijdragen over belangrijke gebeurtenissen en personages uit de familiegeschiedenis, afbeeldingen van markante Nederven, landkaarten, familiewapens, archiefstukken, etc.

Dat er reeds zoveel tot stand is gekomen of dat u nog niet benaderd bent, betekent geenszins, dat u geen deel kunt hebben in de tot-standkoming van het boek. Indien u ideeën heeft of een bijdrage wilt leveren, aarzelt u niet om mij (of iemand van het bestuur) te benaderen. Bedenkt u echter wel, dat de bijdragen interessant moeten zijn voor Nederven uit alle takken van de familie.

Het tweede uitgangspunt is, dat we de bijdragen evenwichtig willen verdelen over de eeuwen. Dit om te voorkomen, dat het boek totaal gevuld zou worden met onderwerpen uit de 20e of misschien zelfs al 21e eeuw.

Blijft over vraag 1. Wanneer is het boek af? Om eerlijk te zijn: ik hoop dit jaar. Om te illustreren, wat ik bedoel, zal ik nog één keer citeren uit de Nieuwsbrief (Nieuwsbrief 1994, 13): "Zo wordt de gehele stamboom van Nederveen in kaart gebracht, hetgeen aan het einde van 1994 (...) wel praktisch gereed zal zijn". Ik wil maar zeggen: we moeten wel zo realistisch zijn, dat het ook 2001 kan worden. 2000 Blijft echter de streefdatum. Bas N.